

Mezinárodní konference „Křesťanství a islám – dialog kultur a civilizací“

Ve dnech 16. a 17. května 2011 se v prostorách centrální knihovny Sevastopolské národní technické univerzity konala mezinárodní konference na téma *Křesťanství a islám – dialog kultur a civilizací*. K organizátorům vědeckého setkání mimo dalších institucí patřila i Fakulta humanitních studií Sevastopolské národní technické univerzity, Sevastopolská státní humanitní univerzita, Institut religionistických studií Jagellonské univerzity v Krakově a v neposlední řadě i Katedra religionistiky Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Na konferenci se tedy setkali religionisté, historici, teologové a politologové z Ukrajiny, Polska a České republiky.

Konference byla zahájena za účasti médií, čelních představitelů univerzity, místní samosprávy a polského konzulátu. Tematicky se jednotlivá vystoupení poměrně lišila, což z určitého úhlu pohledu podtrhovalo komplexnost vztahů mezi křesťanstvím a islámem. Zároveň se projevil různorodé přístupy jednotlivých vědních oborů k takto vytyčenému okruhu otázek. Mezi příspěvky prvního dne zasedání patřilo i vystoupení Kazimíra Banka (Krakov) na téma *Panislamismus, modernismus a muslimský nacionalismus*. Tomáš Bubík (Pardubice) se zase věnoval základním odborným tématům moderní české islamologie a jejich současné interpretaci. Vedle dalších odborníků lze zmínit například H. M. Tereščukovou (Sevastopol), která posluchačům představila významné krymské pravoslavné duchovní, jež se svým jednáním vyznamenali v tíživém období válečných let 1854-1855. Martin Klapetek (České Budějovice) pak poukázal na základní prvky komplikovaného stavu muslimských komunit v současném Švýcarsku. Závěr prvního dne konference byl věnován prezentaci knihy Henryka Hoffmana (Krakov) *Dějiny religionistiky v Polsku*, která byla nedávno zdařile přeložena do ukrajinštiny.

Druhý den konference začal svým příspěvkem na téma *Starozákonní „odchod“ a bolševická anabáze: metafyzické paralely* děkan Fakulty humanitních studií Sevastopolské národní technické univerzity politolog A. A. Čemšit. Po jeho vystoupení se mezi přítomnými posluchači a přednášejícím rozvinula poměrně bouřlivá diskuze. Současné možnosti výzkumu internetových prezentací různých variant islámu vyskytujících se u Tatarů v Polsku nastínil Jiří Hatlas (Poznaň). Politoložka M. Rosenková (Sevastopol) zase v několika vhodně zvolených příkladech obecně poukázala na komplikované vztahy mezi vládními orgány a náboženskými organizacemi. Wiesław Bator společně s Annou Ilnickou (Krakov) přednesli referát na téma *Propaganda islámu a konfrontace s křesťanstvím v Tisíci a jedné noci na příkladu příběhu Král Omar an Numan*. Text O. A. Mirošnikova (Jalta) *Zánik civilizací a domácí proletariát: nad texty Nového zákona* vyvolal díky své kontroverzní argumentační linii další vzrušenou diskuzi s posluchači. Vedle ostatních mluvčích je potřeba zmínit také Zuzanu Černou (Pardubice), která hovořila o příkladech křesťanské-islámského dialogu v České republice. Zuzana Černá patří společně s dalšími účastníky zasedání (Miroslav Diviš, Marek Váchal a Pavel Horák) k perspektivním studentům pardubické religionistiky. Abstrakty všech příspěvků v ruštině, ukrajinštině, polštině a angličtině byly vytištěny v konferenčním sborníku pod redakčním vedením Jurije Babina (Sevastopol).

Na dva dny konferenčních zasedání pak navázal soubor odborných exkurzí po významných sakrálních památkách Krymu. Součástí programu byla návštěva vykopávek antického Chersonesu, kde se mimo jiné nachází i monumentální chrám Vladimíra Velikého a přední archeologické muzeum. Následující den účastníci konference zavítali do Uspenského kláštera, který tvoří soubor obytných jeskyní vysekaných mnichy v okolních skalách. Nedaleko tohoto komplexu se nachází někdejší centrum krymského chanátu Bachčisaraj. Nejdůležitější památkou města je jistě palác chánů, který usiluje o zařazení mezi památky Světového dědictví UNESCO. Nalezneme zde bohatě zdobené reprezentační místnosti i soukromé pokoje vládců, stále funkční mešitu se štíhlými minarety i několik menších modliteben, nově zrekonstruované lázně a v neposlední řadě i rozsáhlý hřbitov. Pro komparativní výzkum místní islámského funerálního umění se jedná o klíčovou lokalitu. V areálu paláce se nachází známá Fontána slz, kterou ve svém díle proslavil básník Alexandr Sergejevič Puškin. Předchozí lokality doplnila návštěva skalního kláštera sv. Klimenta Papeže v Inkermanu nedaleko Sevastopolu.

Další odborná exkurze směřovala do oblasti tzv. Velké Jalty. První zastávkou byl carský Livadijský palác, kde byla v roce 1945 podepsána tzv. Deklarace o svobodné Evropě. Integrální součástí paláce je také chrám, kde se mimo jiné nachází i ikona spodobňující Mikuláše II. Svatořečení posledního vládnoucího cara a jeho rodiny Ruskou pravoslavnou církví v roce 2000 vyvolalo v celém ortodoxním světě bouřlivé reakce, které neutichly ani dodnes. Nad městem Alupka se pak nachází členitý

skalní masív Aj Petri, na jehož vrcholu může návštěvník okusit mnohé z tradiční krymsko tatarské kuchyně ovlivněné islámskými dietetickými předpisy. V samotné Alupce je jistě nejznámější palác hraběte Voroncova, který stojí v rozsáhlém parku svažujícím se až k moři. Z uměleckovědního hlediska se jedná o originálně řešenou stavbu. Architektovi se totiž podařilo vhodně snoubit prvky odkazující na tradiční formy anglických venkovských paláců společně s orientálními motivy. Podobný přístup byl zvolen také při návrhu vybavení interiéru paláce.

Pokud si všímáme otázek kulturního dialogu mezi judaismem, křesťanstvím a islámem v oblasti krymského poloostrova, nelze opomenout město Jevpatoria. Proto poslední z exkurzí účastníků konference mířila tímto směrem. V současnosti se jedná o velice populární přímořské letovisko, které návštěvníkům nabízí celou řadu úchvatných sakrálních památek. Mezi ně jistě patří stále funkční mešita Džuma-Džami, kterou doplňují dva štíhlé minarety. Z křesťanských pamětihodností je to neda-leko stojící monumentální ortodoxní chrám sv. Mikuláše Divotvůrce z konce 19. století. Unikátní je pak soubor dvě stě let starých kenas místních karaimů, které stále slouží svému účelu. V neposlední řadě je potřeba zmínit i budovu synagogy, ve které se až do současnosti schází komunita hlásící se k proudu liberálního židovstva. Dějiny Jevpatorie jsou tak zapsány do architektury jednotlivých městských čtvrtí, kde vedle sebe (a občas i spolu) žila jednotlivá náboženská společenství.

*Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky, Teologická fakulta
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích*